

Türkçe Web Sitelerindeki Bruksizm ile İlgili Hasta Bilgilendirme Metinlerinin Okunabilirlik ve İçerik Yönünden Değerlendirilmesi

Evaluation of Patient Information Texts Related to Bruxism in Turkish Websites in Relation to Readability and Content

Ahmet AKTI^a, Uğur DOLUNAY^a, Gökhan GÜRSES^a

^aSelçuk Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş ve Çene Cerrahisi AD, Konya, Türkiye
^aSelçuk University, Faculty of Dentistry, Department of Oral and Maxillofacial Surgery, Konya, Türkiye

ÖZ

Amaç: Teknolojideki gelişmeler ile bireylerin daha önce ulaşamadığı yada bulunması zor olan bilgilere ulaşabilmesi günümüzde artık daha da kolaylaşmıştır. İnternet; bilgiye hızlı ve ucuz bir şekilde erişmenin ve paylaşmanın en geçerli yoludur. Sağlık bilgileri de internette en çok aranan konulardan biridir. Bu çalışmada Türkçe web sitelerindeki bruksizm ile ilgili hasta bilgilendirme metinlerinin okunabilirlik ve içerik açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Metinlerin okunabilirlik düzeyini belirlemek için Ateşman okunabilirlik indeksi kullanılırken; içerik değerlendirmesi, bruksizmin tanımı, etiyojisi, klinik tipleri, tanı ve tedavisi ile ilgili genel sorularla değerlendirilmiştir. Verilerin analizi için SPSS 23 istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında 161 web sitesi incelenmiş olup bunlardan 100 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Arama dağılımında özel diş klinikleri (%78,2) daha fazla ön plana çıkmıştır. Yapılan istatistiksel analize göre web sitelerinin okunabilirlik verilerinde % 85'inin orta zorlukta, %10'unun zor % 5'inin kolay olduğu görülmüştür. Ayrıca web sitelerindeki hasta bilgilendirme metinlerinin genelinde; bruksizmin etiyojisi ve hangi sebeplerle oluştuğu (%62), klinik formları (%68), teşhis (%58) ve tedavisine (%55) yönelik bilgilerin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç: Hasta bilgilendirme metinleri hazırlanırken toplumumuzun sağlık okuryazarlık düzeyi göz önüne alınıp daha kolay okunabilen ve anlaşılır metinler hazırlanmalıdır. Kamu kurumları da bu metinleri internette yayınlamadan önce denetlemeli, gerekli düzeltmeleri ilgililere iletmeli ve düzeltmeler sonrasında yayınlamasına izin vermelidir.

Ahahtar Kelimeler: bruksizm, internet, okunabilirlik, sağlık bilgisi

ABSTRACT

Aim: With technological developments, it has become easier for individuals to access previously inaccessible or difficult-to-find information. The Internet is the most valid way to access and share information quickly and cheaply. Health information is one of the most searched topics on the internet. This study aimed to evaluate the patient information texts about bruxism on Turkish websites regarding readability and content.

Materials and Methods: While the Ateşman readability index was used to determine the readability level of the texts, content evaluation was evaluated with general questions about the definition, etiology, clinical types, diagnosis, and treatment of bruxism. SPSS 23 statistical package program was used for data analysis.

Results: Within the scope of the study, 161 websites were examined and 100 were evaluated. Private dental clinics (78.2%) were more prominent in the search distribution. According to the statistical analysis, 85% of the websites were found to be of medium difficulty, 10% were found to be difficult, and 5% were found to be easy. In addition, it was observed that information on the etiology and causes of bruxism (62%), clinical forms (68%), diagnosis (58%), and treatment (55%) were insufficient in the patient information texts on the websites.

Conclusion: While preparing patient information texts, our society's health literacy level should be considered and more easily readable and understandable texts should be prepared. Public institutions should also inspect these texts before they are published on the internet, communicate the necessary corrections to those concerned, and allow them to be published after the corrections.

Keywords: bruxism, internet, readability, health information

Giriş

Bruksizm; diş sıkma ve gıcırdatma olarak tanımlanan, gündüz ve/veya gece meydana gelen parafonksiyonel alışkanlıklardan biridir. Genel popülasyonun %5-96'sını etkileyen bruksizmin etiyojisinde psikolojik faktörler, duygusal stres ve maloklüzyon etken olabilir, ancak kesin nedeni bilinmemektedir.^{1, 2} Klinik formları uyanık form 'diurnal' ve uykudaki form 'nokturnal' olmak üzere ikiye ayrılır.³ Bruksizmin uyanık formunda istemsiz çene kasları kasılması ve diş sıkmaya daha çok rastlanıp, diş gıcırdatma daha az görülür.^{1, 4} Uyku formunda ise; çiğneme ve servikal kaslarda ağrı, masseter kas hipertrofisi, sabahları çenenin kilitlemesi ve sırt, omuz veya göğüs bölgelerinde sertlik, kötü uyku kalitesi ve yorgunluk gözlenen değişikliklerdir.^{5, 6}

Bruksizmin erken teşhisi, ortaya çıkabilecek olası hasarlar ve yaşam kalitesi üzerindeki zararlı etkileri nedeniyle önemlidir.⁷ Teşhis konulurken; anket yöntemi, klinik gözlem, çiğneme kaslarının elektromiyografi (EMG) analizi, ağız içi apareyler, polisomnografi kullanılabilir.⁸ Bruksizm tedavisinin temel amacı ağrıyı azaltmak, normal kas gücünü ve işlevini geri kazandırmak ve semptomları iyileştirmektir.⁹ Tedavi yöntemlerinde ilaçlar, bilişsel-davranışsal müdahaleler, fizik tedavi yöntemleri, ağız içi splintler, tetik nokta enjeksiyonları ve alternatif tıp teknikleri kullanı-

enjeksiyonları ve alternatif tıp teknikleri kullanılabilir.⁹⁻¹⁰

Teknolojideki gelişmeler ile bireylerin daha önce ulaşamadığı yada bulunması zor olan bilgilere ulaşabilmesi günümüzde artık daha da kolaylaşmıştır.¹¹ İnternet; bilgiye hızlı ve ucuz bir şekilde erişmenin ve paylaşmanın en geçerli yoludur. Sağlık bilgileri de internette en çok aranan konulardan biridir.¹² Yapılan çalışmalar, internetin sağlık bilgilerini eğitim seviyesi ve maddi durumunu düşük olan kişiler ile azınlık grupları da dahil olmak üzere daha geniş bir nüfusa ulaştırmak için etkili bir araç olduğunu göstermiştir.¹³

İnternette yer alan sitelerdeki bilgiler ile ilgili düzenlemeler olmamakla birlikte bu bilgilerin doğruluğunu ya da kullanılabilirliğini denetleyen bir sistem de bulunmamaktadır. Okunabilirlik, bir metin parçasının okuyucu tarafından okunabilme ve anlaşılabilme kolaylığı olarak tanımlanır.¹⁴ Bunun için okunabilen bilgilerin yardımcı olması ve bakım kalitesinin iyileştirilmesi temel bir gerekliliktir.¹⁵

Materyal ve Metod

Bu çalışmada daha önce insanlardan toplanan herhangi bir veri kullanılmadığı için etik kurul onayı alınmamıştır. Nisan 2023 tarihinde "Bruk-

Gönderilme Tarihi/Received: 12 Ekim, 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 28 Şubat, 2024

Yayınlanma Tarihi/Published: 19 Ağustos, 2024

Atıf Bilgisi/Cite this article as: Aktı A, Dolunay U, Gürses G. Türkçe Web Sitelerindeki Bruksizm ile İlgili Hasta Bilgilendirme Metinlerinin Okunabilirlik ve İçerik Yönünden Değerlendirilmesi. Selcuk Dent J 2024;11(2): 177-181 [Doi: 10.15311/selcukdentj.1375278](https://doi.org/10.15311/selcukdentj.1375278)

Sorumlu yazar/Corresponding Author: Uğur DOLUNAY

E-mail: ugurdolunay@gmail.com

Doi: [10.15311/selcukdentj.1375278](https://doi.org/10.15311/selcukdentj.1375278)

“Bruksizm” anahtar kelimesi kullanılarak Google arama motoru (Google LLC, Mountain View, California, ABD) üzerinden ulaşılan ilk 161 web sitesi okunabilirlik ve içerik açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada; 20’den az cümle içeren metinler, reklam siteleri, yapay zekâ ile oluşturulan sadece video ve resim içeren siteler, forum siteleri, sağlık profesyonelleri için tasarlanmış siteler, akademik olarak yayınlanmış makaleler, abonelik isteyen siteler, metinleri kopyalanamayan web sayfaları, ticari ve sosyal medya hesaplarına ait web siteleri siteleri kapsam dışı bırakılmıştır. Bu sitelerden hastalar için eğitici metin niteliğindeki 100 adet metin ayrı ayrı kopyalanarak; okunabilirlik düzeyini belirlemek için, Ateşman okunabilirlik formülünün kullanıldığı ücretsiz çevrim içi okunabilirlik hesaplama motoruna aktarılmıştır.⁸ Burdan çıkan veriler ile sitelerin adres bilgisi Microsoft Excel’e (Microsoft Corporation, Redmond, Washington, ABD) yapılandırılmıştır. Metinlerin içerik değerlendirmesinde ise bruksizmin tanımı, etiyojisi, klinik formları, teşhis ve tedavisine yönelik bilgilerin yeterliliğiyle ilgili analiz yapılmıştır.

Okunabilirlik Ölçümü

Çalışmada Ateşman okunabilirlik formülünden yararlanılmıştır. Ateşman tarafından Türk dili yapısı göz önünde bulundurularak 1997 yılında Flesch Okuma Kolaylığı Formülü’nün Türkçeye uyarlanması ile ilgili formül geliştirilmiştir.¹⁶

Ateşman; ortalama kelime ve cümle uzunluklarını kullanarak uygun matematiksel değerleri kullanarak bir formülü düzenlemiştir.¹⁶ Ateşman okuma düzeyi, ücretsiz bir online okunabilirlik programı (<http://okunabilirlikindeksi.com/>) kullanılarak hesaplanmıştır ve elde edilen veriler Excel’e aktarılmıştır.

Okunabilirlik puanı = (198,825) - 40,175 (a) - 2610 (b)

a: Hece olarak ortalama sözcük uzunluğu (hece sayısı / kelime sayısı)

b = Kelime olarak ortalama cümle uzunluğu (kelime sayısı / cümle sayısı)

Metinlerin İçerik Değerlendirmesi

Çalışmada metinlerin içerik değerlendirmesi için aşağıdaki soruların yanıtlarına bakılmıştır:

- Bruksizmin tanımı ve etiyojisi hakkında yeterli bilgi verilmiş mi?
- Bruksizmin klinik formları hakkında yeterli bilgiyi içeriyor mu?
- Bruksizmin teşhisine yönelik yeterli bilgiyi içeriyor mu?
- Bruksizmin tedavi seçenekleri hakkında yeterli bilgilendirme yapılmış mı?

Bu soruların cevaplarını; iki ağız, diş ve çene cerrahisi uzmanı ve bir araştırma görevlisi birbirlerinden bağımsız bir şekilde değerlendirmiştir. Buna göre araştırmacılar hasta bilgilendirme metinlerini; yeterli ise evet, yetersiz ise hayır şeklinde yanıtlamıştır. Yanıtlardan elde edilen verilerin analizi yapılırken 3 araştırmacının da evet dediği metinler yeterli, bir araştırmacının dahi hayır dediği metinler yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

İstatistiksel analiz

Verilerin analizi için SPSS 23 (SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) istatistik paket programından yararlanıldı. Çalışma kapsamında verilerin normal dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile hesaplandı. Verilerin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri hesaplandı. Okunabilirlik indeksi değeri Ateşman okunabilirlik sınıflamasına göre sınıflandırıldı.

Bulgular

Bu çalışma kapsamında **Tablo 1**’de belirtilen 161 web sitesi incelenmiş olup bunlardan 100 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Özel diş klinikleri (%78,2) aramaların dağılımında daha fazla öne çıkmıştır.

Tablo 1. İncelenen sitelerin dağılımı

Siteler	Sayı
Özel diş klinikleri	126
Tıp siteleri	8
Blog metinleri	6
Reklam içeren web siteleri	5
Ticari web siteleri	4
Gazete	4
Akademik makale	4
Üniversite web siteleri	2
Video	1
Sözlük	1

İncelenen 100 sitedeki verilerin betimleyici istatistikleri **Tablo 2**’deki gösterilmiştir. Verilerin minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır.

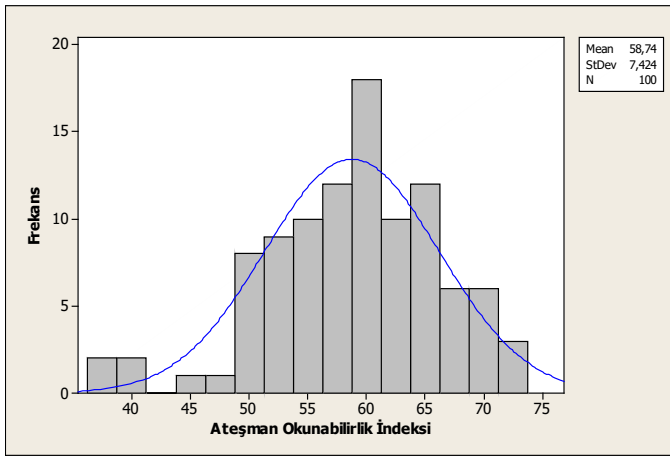
Tablo 2. Verilerin betimleyici istatistikleri

İstatistik	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Sözcük sayısı	100	143,00	4476,00	591,860	522,599
Karakter sayısı	100	1253,00	15893,00	4362,440	2709,357
Zor Sözcük sayısı	100	143,00	1979,00	547,760	342,553
Benzersiz Sözcük sayısı	100	117,00	833,00	340,030	152,878
Kısa Sözcük sayısı	100	15,00	446,00	98,480	68,599
Boşluksuz Karakter sayısı	100	1060,00	13882,00	3793,040	2357,543
Cümle sayısı	100	20,00	178,00	53,660	32,052
Paragraf sayısı	100	2,00	90,00	27,840	17,395
Ortalama sözcük uzunluğu	100	2,52	3,17	2,811	0,113
Ortalama cümle uzunluğu	100	6,30	19,80	10,483	2,551
Ateşman Okunabilirlik İndeksi	100	36,30	73,10	58,736	7,424

Verilerin normal dağılımları için yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonucunda Ateşman okunabilirlik indeksi harici diğer verilerin dağılımında normal dağılıma uygunluk görülmemiştir. Ateşman okunabilirlik indeksi için yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonucunda p Değeri=0,200>0,050 olduğundan Ateşman okunabilirlik indeksi verilerin dağılımı normal dağılıma uygunluk göstermektedir (**Tablo 3**), (**Şekil 1**).

Tablo 3. Verilerin normalite testi sonuçları

İstatistik	İstatistik	P Değeri
Sözcük Sayısı	0,211	0
Karakter Sayısı	0,191	0
Zor Sözcük Sayısı	0,185	0
Benzersiz Sözcük Sayısı	0,152	0
Kısa Sözcük Sayısı	0,165	0
Boşluksuz Karakter Sayısı	0,187	0
Cümle Sayısı	0,182	0
Paragraf Sayısı	0,181	0
Ortalama sözcük uzunluğu	0,105	0,008
Ortalama Cümle Uzunluğu	0,093	0,033
Ateşman Okunabilirlik İndeksi	0,072	0,200



Şekil 1. Ateşman okunabilirlik indeksi normalite dağılımı: Yapılan Kolmogorov-Smirnov normalite testi sonucunda p Değeri>0,050 olduğundan verilerin dağılımı normal dağılıma uygunluk göstermektedir.

Yapılan çalışmada Ateşman okunabilirlik sınıflandırması; çok kolay, kolay, orta zorluk, zor, çok zor olarak 5 grupta sınıflandırılmıştır. Tablo 4’te grupların değer aralıkları belirtilmiştir. Yapılan istatistiksel analize göre web sitelerinin okunabilirlik verilerinde %85’inin orta zorlukta, %10’unun zor %5’inin kolay olduğu görülmüştür. Çok kolay ve çok zor grupları metinlerin okunabilirlik analizinde çıkmamıştır. Web sitelerindeki metinlerin içerik değerlendirmesi Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 4. Ateşman okunabilirlik sınıflaması

Çok kolay	90-100
Kolay	70-89
Orta zorluk	50-69
Zor	30-49
Çok zor	1-29

Tablo 5. Metinlerin içerik değerlendirmesi

İçerik değerlendirilmesi	Evet	Hayır
Bruksizmin tanımı hakkında yeterli bilgi verilmiş mi?	0,82	0,18
Bruksizmin etiolojisi hakkında yeterli bilgi verilmiş mi?	0,38	0,62
Bruksizmin klinik formları hakkında yeterli bilgiyi içeriyor mu?	0,32	0,68
Bruksizmin teşhisine yönelik yeterli bilgiyi içeriyor mu?	0,42	0,58
Bruksizmin tedavisine yönelik yeterli bilgilendirme yapılmış mı?	0,45	0,55

Tartışma

İnternet siteleri, sağlık bilgilerine ve hizmetlerine ulaşmak için önemli veri kaynaklarıdır.¹⁷ Bu kaynaklar, hastalara tıbbi karar vermede yardımcı olmak için doğru, güvenilir ve okunabilir olmalıdır. Mevcut sağlık hizmetleri bilgilerinin standardizasyon ve düzenleme eksikliği, sıklıkla yayınlanan materyallerin içeriklerinde belirgin farklılıklara yol açmaktadır.¹⁸ Bu çalışmada Türkçe web sitelerindeki bruksizm ile ilgili hasta bilgilendirme metinlerinin okunabilirlik ve içerik açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Son yıllardaki teknolojik gelişmeler, giderek artan elektronik cihaz kullanımı ve global internet ağı ile sürekli değişim gösteren ve yenilenen tıbbi bilgilerin, aynı dinamizm içinde bütün dünyadaki insanların erişimine hızlı ve kolay bir şekilde sunulması sağlanmıştır. Bu da bireyleri kendi sağlıkları konusunda daha etkin bir yaklaşıma yönlendirmiş ve hasta-hekim ilişkisinin hastaların daha aktif rol aldığı bir yapıya evrilmesine yol açmıştır.¹⁹ Bu çalışmada; internet kullanıcıları bireylerin, bilgiyi araştırmak amacıyla sıklıkla medikal site ve forumlar yerine genel arama motorlarını kullandıkları için ve genellikle de taramada ulaştıkları ilk sayfanın ilerisine geçmemesi sebebiyle ülkemizde en popüler tarama motoru olan “Google” tercih edilmiştir.²⁰

Bireylerin doğru sağlık bilgisi hizmetine ulaşım kullanabilme yetenekleri sağlık okuryazarlığı kavramı ile ilişkilidir.²¹ Dünya Sağlık Örgütü, sağlık okuryazarlığının insanların sağlığını iyileştirmek ve bunu sürdürmek için okuduğu bilgileri anlayıp kullanma yeteneği ve bunları tanıma-

yetenekleri sağlık okuryazarlığı kavramı ile ilişkilidir.²¹ Dünya Sağlık Örgütü, sağlık okuryazarlığını insanların sağlığını iyileştirmek ve bunu sürdürmek için okuduğu bilgileri anlayıp kullanma yeteneği ve bunları tanımlayan sosyal ve bilişsel beceriler olarak tanımlanmaktadır.²² Yetersiz sağlık okuryazarlığı, bireylerin özgüven eksikliği yaşamalarına, kendilerini ifade etmekte zorlanmalarına ve soru sormaktan çekinmelerine neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu durum sağlık hizmetlerine erişimde ve sağlık hizmetlerini uygun şekilde kullanmada daha az yetkin olmalarına ve sağlık sisteminden eşit şekilde yararlanmalarına sebep olmaktadır.²³ Toplumun sağlık okuryazarlığının düşük olması, yanlış tedavilerin yapılmasına ve buna bağlı mortalite oranlarının artmasına neden olabilir, bundan dolayı sağlık okuryazarlığının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler artırılmalıdır.

Okunabilirlik, ilk kez 1800’lü yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde herhangi bir dilde yazılmış bir metnin okuyucu düzeyine uygunluğu ile ilgili fikir vermek için Horace Mann tarafından tanımlanmış bir kavramdır.²⁴ Okunabilirliği değerlendirmek için, kelimelerin ve cümlelerin uzunluğu ve bir kelimedeki hece sayısı gibi ölçümleri kullanarak okunabilirlik formülleri geliştirilmiştir. Bu formüllerden bazıları Dale-Chall formülü, GunningFox Index, Frg okunabilirlik grafiği, Flesch-Kincaid formülü ve Ateşman okunabilirlik formülüdür.²⁵ Bu çalışmada Türkçe metinler incelendiği için Türk diline uygun olarak geliştirilen Ateşman okunabilirlik formülü tercih edilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri bireylerin bir metni kolayca okuyabilmeleri ve anlayabilmeleri için 6-8. sınıflar düzeyinde hazırlanması önerilmektedir.²⁶ TÜİK tarafından yapılan 2022 yılındaki bir araştırmaya göre Türkiye’de ortalama eğitim süresi 9,2 yıl olarak ortaya çıkmıştır.²⁷ Yaptığımız çalışmanın sonuçlarına göre, incelenen metinlerin okunabilirlik düzeylerinin dağılımı; 11-12. sınıf %49, 9-10. sınıf %36, ön lisans mezunu %8, 7-8. sınıf %5 ve lisans mezunu %2 şeklinde olmuştur. Bu değerler bruksizm ile ilgili oluşturulan metinlerin çoğunluğunun ülkemizdeki okuryazarlık seviyesinin üzerinde hazırlanmış olduğunu göstermektedir. Ayrıca metinlerin %85 çoğunlukta orta zorluk seviyesinde hazırlanması metinlerin okunabilirliğini azaltmakta ve bireylerin okuduklarını güçlük çekmelerine sebep olmaktadır. Literatürde okunabilirliği ele alarak yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar çıkmıştır.²⁸⁻³⁰ Bundan dolayı hasta bilgilendirme metinleri hazırlanırken toplumumuzun okuryazarlık düzeyi göz önüne alınıp daha kolay okunabilen ve anlaşılır metinler hazırlanmalıdır.

Yapılan araştırmada incelenen web sitelerinin çoğunlukla özel dış klinikleri (%78,2) olduğu bulunmuştur. Ayrıca web sitelerindeki hasta bilgilendirme metinlerinin genelinde; bruksizmin etiolojisi ve hangi sebeplerle oluştuğu (%62), klinik formları (%68), teşhis (%58) ve tedavisine (%55) yönelik bilgilerin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Hasta bilgilendirme metinlerinde kliniklerin daha çok yaptıkları tedavileri reklam amaçlı ön plana çıkardıkları ve metinlerinin içerik olarak yetersiz olarak hazırlandığı görülmüştür.

Sonuç

Hekimler, internette yer alan bruksizm ile ilgili hasta bilgilendirme metinlerinin yetersiz ve hastalar tarafından anlaşılmasının zor olabileceğinin farkında olmalıdır. Bu nedenle hasta bilgilendirme metinleri hazırlanırken hastalarda kafa karışıklığına yol açmayacak, daha okunabilir ve içeriği zengin metinler hazırlanmasına özen gösterilmelidir. Kamu kurumları da bu metinleri internette yayınlanmadan önce denetlemeli, gerekli düzeltmeleri ilgililere iletmeli ve düzeltmelerden sonra yayınlanmasına izin vermelidir.

Değerlendirme / Peer-Review

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme

Etik Beyan / Ethical statement

Bu makale, sempozyum ya da kongrede sunulan bir tebliğin içeriği geliştirilerek ve kısmen değiştirilerek üretilmemiştir.

Bu çalışma, yüksek lisans ya da doktora tezi esas alınarak hazırlanmamıştır.

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

This article is not the version of a presentation.

This article has not been prepared on the basis of a master's/ doctoral thesis.

It is declared that during the preparation process of this study, scientific and ethical principles were followed and all the studies benefited are stated in the bibliography.

Benzerlik Taraması / Similarity scan

Yapıldı - ithenticate

Etik Bildirim / Ethical statement

ethic.selcukdentaljournal@hotmail.com

Telif Hakkı & Lisans / Copyright & License

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Finansman / Grant Support

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. | The authors declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir. | The authors have no conflict of interest to declare.

Yazar Katkıları / Author Contributions

Çalışmanın Tasarlanması | Design of Study: AA(%40), UD(%30), GG(%30)

Veri Toplanması | Data Acquisition: AA(%35), UD(%35), GG(%30)

Veri Analizi | Data Analysis: AA(%30), UD(%30), GG(%40)

Makalenin Yazımı | Writing up: AA(%30), UD(%40), GG(%30)

Makale Gönderimi ve Revizyonu | Submission and Revision: UD(%100)

KAYNAKLAR

1. LOBBEZOO, Frank, et al. Bruxism defined and graded: an international consensus. *Journal of oral rehabilitation*. 2013;40(1):2-4.
2. NIAMTU III, Joseph. Botulinum toxin A: a review of 1,085 oral and maxillofacial patient treatments. *Journal of oral and maxillofacial surgery*. 2003;61(3):317-324.
3. BADER, Gaby; LAVIGNE, Gilles. Sleep bruxism; an overview of an oromandibular sleep movement disorder. *Sleep medicine reviews*. 2000;4(1):27-43.
4. TRENOUTH, M. J. The relationship between bruxism and temporomandibular joint dysfunction as shown by computer analysis of nocturnal tooth contact patterns. *Journal of oral rehabilitation*. 1979;6(1):81-87.
5. DEMJAHJA, Genc; KAPUSEVSKA, Biljana; PEJKOVSKA-SHAHPASKA, Budima. Bruxism unconscious oral habit in everyday life. *Open access Macedonian journal of medical sciences*. 2019;7(5):876.
6. MASSIGNAN, Carla, et al. Poor sleep quality and prevalence of probable sleep bruxism in primary and mixed dentitions: a cross-sectional study. *Sleep and Breathing*, 2019;23:935-941.
7. SHETTY, Shilpa, et al. Bruxism: a literature review. *The Journal of Indian prosthodontic society*. 2010;10:141-148.
8. KOYANO, Kiyoshi, et al. Assessment of bruxism in the clinic. *Journal of oral rehabilitation*. 2008;35(7):495-508.
9. LOBBEZOO, Frank, et al. Principles for the management of bruxism. *Journal of oral rehabilitation*. 2008;35(7):509-523.
10. SHETTY, Shilpa, et al. Bruxism: a literature review. *The Journal of Indian prosthodontic society*. 2010;10:141-148.
11. BASS, Sarah Bauerle, et al. Relationship of Internet health information use with patient behavior and self-efficacy: experiences of newly diagnosed cancer patients who contact the National Cancer Institute's Cancer Information Service. *Journal of health communication*. 2006;11(2):219-236.
12. Reuters. Consumer-targeted internet investment: online strategies to improve patient care and product positioning. *Reuters Business Insight Report* 2003;May.
13. BESSELL, Tracey L. et al. Measuring Prevalence: Prevalence of South Australia's online health seekers. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*. 2002;26(2):170-173.
14. CHENG, Christina; DUNN, Matthew. Health literacy and the Internet: a study on the readability of Australian online health information. *Australian and New Zealand journal of public health*. 2015;39(4):309-314.
15. DARAZ, Lubna, et al. Readability of online health information: a meta-narrative systematic review. *American Journal of Medical Quality*. 2018;33(5):487-492.
16. Ateşman E. Measuring readability in Turkish. *AU Tömer Language Journal*. 1997;58:171-174.
17. KEMP, Emma, et al. Health literacy, digital health literacy and the implementation of digital health technologies in cancer care: the need for a strategic approach. *Health Promotion Journal of Australia*. 2021;32:104-114.
18. CLINE, Rebecca JW; HAYNES, Katie M. Consumer health information seeking on the Internet: the state of the art. *Health education research*. 2001;16(6):671-692.
19. Fox S, Fallows D, editors. *Internet health resources*, 2003. (26.09.2023) Available from: <https://www.pewresearch.org/internet/2003/07/16/internet-health-resources/>.
20. EYSENBACH, Gunther; KÖHLER, Christian. How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *Bmj*. 2002;324:573-577.
21. MANCUSO, Josephine M. Health literacy: a concept/dimensional analysis. *Nursing & health sciences*. 2008;10(3):248-255.
22. World Health Organization (WHO), Division of health promotion, education and communications health education and health promotion unit. *Health Promotion Glossary*. World Health Organization, Geneva, 1998.
23. YILMAZEL, Gülay; ÇETINKAYA, Fevziye. Sağlık okuryazarlığının toplum sağlığı açısından önemi. 2016;15(1),69-74.
24. DUBAY, William H. The principles of readability. Online submission, 2004, p:71.
25. ZORBAZ, Kemal. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ MASALLARIN KE-LİME-CÜMLE UZUNLUKLARI VE OKUNABİLİRLİK DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİRDEĞERLENDİRME. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 2007;3(1):87-101.
26. KLUGMAN, Jeni. *Human Development Report 2011. Sustainability and Equity: A better future for all. Sustainability and Equity: A Better Future for All (November 2, 2011)*. UNDP-HDRO Human Development Rep<orts. 2011.
27. Türkiye İstatistik Kurumu, *Ulusal Eğitim İstatistikleri 2022*. Erişim tarihi: 28.09.2023. Kullanılabilir form: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ulusal-Egitim-Istatis-tikleri-2022-49756>.
28. DEĞİRMENCI, Kübra. Diş Protezi Hakkında Bilgi Sunan Türkçe İnternet Sitelerinin Okunabilirlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Nitel Araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Dental Sciences*. 2022;28(4).
29. AKBULUT, Ayşe Selenge. İnternet ortamındaki şeffaf plak tedavisi ile ilgili bilgilerin okunabilirlik analizi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Dergisi*. 2022;4(1):7-11.
30. Kılınc, G., Ateşçi, A. A. Evaluation of Quality and Readability of Online Information on Treatments of Traumatic Dental Injuries. *Selçuk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*. 2022;9(1):46-52.